

ÉRZÉKENYÍTŐMUNKAFÜZET

Tanári útmutató az általános iskola alsó tagozat 3-4. osztályos tanulók számára készített munkafüzethez

Készült a fogyatékossgal élő társaink megismerése és elfogadása céljából.

Ez a kiadvány az EFOP-3.1.6-16-2017-00045 „Mindannyian mások vagyunk” A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése a Békéscsabai Tankerületi Központban pályázat keretében készült. Szakmai megvalósító az Esély Pedagógiai Központ EGYMI Pánczél Imre Tagintézménye.

Kedves Kollégánk!

Az érzékenyítő munkafüzettel az a célunk, hogy játékos feladatokon keresztül, saját tapasztalataik alapján ismerjék meg a diákok a fogyatékossgal élő személyek sajátos igényeit, élethelyzetét. Napjainkban egyre jobban előtérbe kerül a társadalmi integráció jelentősége, ennek következtében egyre több integrált tanulóval találkozunk a többségi iskolákban. Az inklúzió akkor működhet jól, ha megvannak a feltételei, melynek egyik alappillére a többségi tanulók elfogadó, kölcsönös tiszteleten és együttműködésen alapuló attitűdjének kialakítása, szemléletformálása. A program során fejlődik az érzékenyítésen résztvevő tanulók önismerete, társas kultúrája. Elősegítve, hogy szociálisan érzékeny, segítő magatartású felnőttekké vártanak.

Ezen tanári útmutatót igyekeztünk minél részletesebben megfogalmazni, hogy az órák megtartásához nagyobb segítséget nyújthassunk. Az életkori sajátosság és fejlettségi szint figyelembe vétele miatt, ezt a munkafüzetet inkább az alsó tagozat 3-4. osztályának ajánljuk. Mivel minden osztály más és más összetételű, ezért az útmutatóban szereplő módszerek, eszközök, ajánlások, az adott osztály igényeire igazíthatóak.

Javasoljuk a 7 óra megvalósítását heti rendszerességgel, lehetőleg ugyanazon időpontban. A 2. és a 3. órában az egyik téma átível, ezért ott javasoljuk a dupla óra tartását, amennyiben lehetséges. A heti rendszerességet azért tartjuk jónak, mert így kellő idő van biztosítva a leülepedéshez, viszont nem túl sok idő telik el az egyes órák között.

Az egyes feladatoknál megfogalmazott háttér információk segítenek, hogy azon pedagógus kollégáink is bátran belevághassanak a programba, akik számára a fogyatékossgal élő emberek világa kevésbé ismert.

Jó hangulatú és hasznos foglalkozásokat kívánunk!

„A szavaidnak, a tetteidnek és a hozzáállásodnak nagyobb hatása van az életemre, mint bármilyen fogyatékossgának” ANGELA WILLEY

Mit kell tudnod a munkafüzetéről?

Ariel betűtípust választottunk a munkafüzetünkben, mivel a legegyszerűbb kivitelezésű és ez által leginkább felismerhető jel a fogyatékkal élők számára.

A munkafüzet feladatainál törekedtünk a korosztály képességeihez, igényeihez, attitűdjéhez igazodó játékos, de mégis sokat mondó, saját tapasztalásokon alapuló információ átadásra.

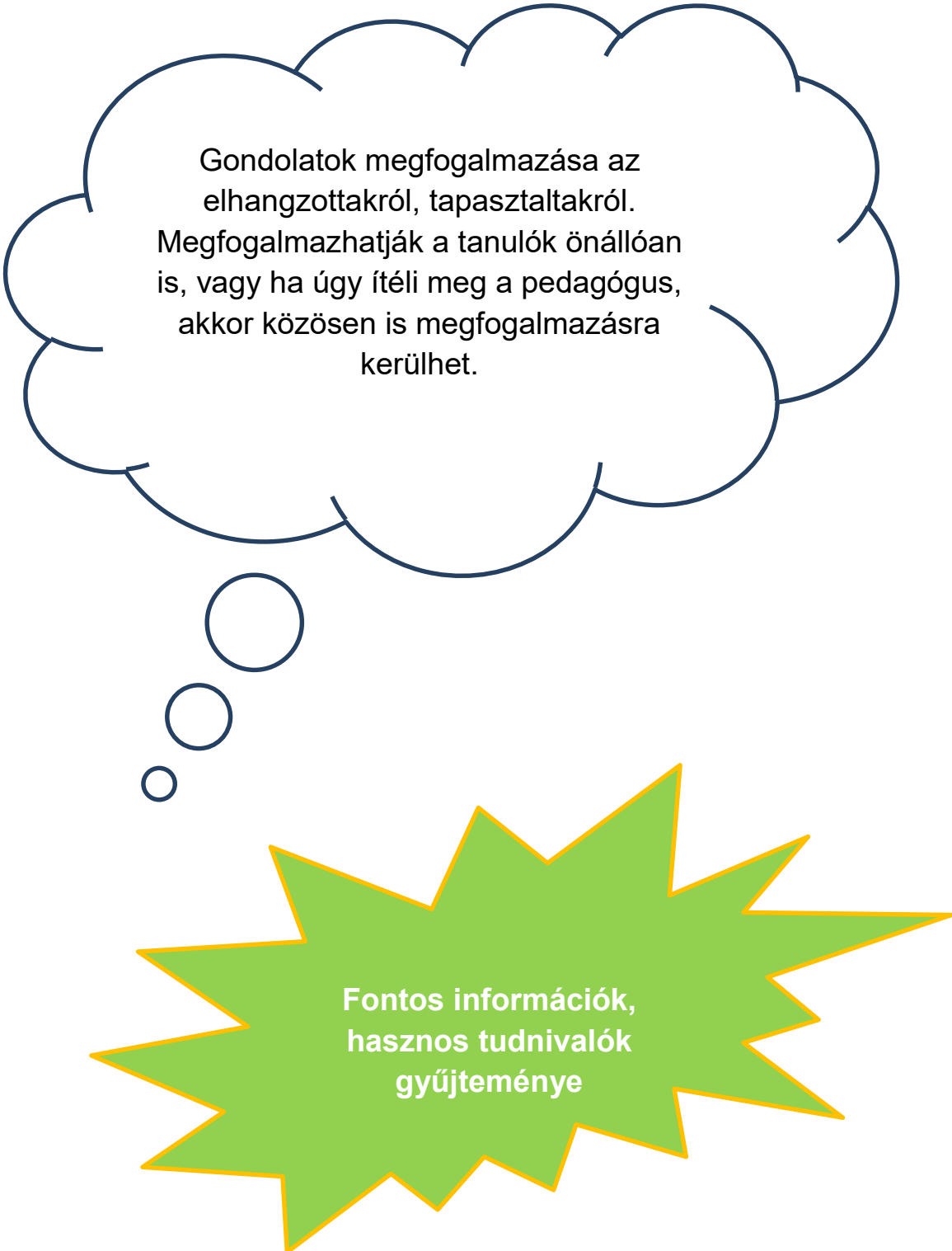
A feladatok strukturáltan jelennek meg a munkafüzetben, segítve az egyes fogyatékosági csoportok közötti eligazodást.

Lehetőség a segítségadás „tanulására”.

A szereplők nevének kezdőbetűje alliterál az adott fogyatékosági típussal, a könnyebb megjegyezhetőség kedvéért.

Minden fogyatékosági típus után van lehetőség egy-egy gondolat megfogalmazására, ami akár saját élmény, érzés is lehet, vagy egy új, érdekes információ.

Jelmagyarázat



Gondolatok megfogalmazása az elhangzottakról, tapasztaltakról. Megfogalmazhatják a tanulók önállóan is, vagy ha úgy ítéli meg a pedagógus, akkor közösen is megfogalmazásra kerülhet.

Fontos információk,
hasznos tudnivalók
gyűjteménye

A témák feldolgozását az alábbi tematikus tervben megfogalmazott ütemben és időtartamban javasoljuk megvalósítani.

Tematikus terv

Óra	Idő: (feladatra szánt idő)	Tevékenység:	Cél, feladat:	Kulcsszavak	Kompetenciák:
1.	3'	Bevezető gondolatok	Ráhangelődés, téma bevezetése, érdeklődés felkeltése.		Szociális és állampolgári kompetenciák
	5'	1.Szelfi	A tanuló a számára fontos és kifejezendő saját tulajdonságait megjelenítve készít énképet.	- énkép - önismeret Mindenki valamiben más, mindenki valamiben egyforma.	Vizuális kompetencia ábrázoló készség Kifejezőkészség Személyes kompetencia
	10'	2.Köreim	Nézőpontváltás Szemléletformálás Viszonyítások		Kezdeményező készség és vállalkozói kompetencia
	6'	3.Ilyen vagyok	Külső és belső tulajdonságok tisztázása Pozitív és negatív tulajdonságok megbeszélése Mik azok a tulajdonságok, amiken tudunk változtatni Fogalmak értelmezése		Személyes kompetencia
	5'	Konklúzió (Gondolat buborék)	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- másság - elfogadás - képesség - kortárs - érdeklődési kör - együttműködés	Szociális és állampolgári kompetenciák Hatékony, önálló tanulás

	15'	4.Ismerd meg	A felolvasás során a tanulók elképzelhetik, mit él át a fogyatékos kortársa, mikben hasonlít az életük az övékéhez, illetve milyen nehézségekkel találkozik nap, mint nap. Megfogalmazhatják érzelmeiket.	- beszéd fogyatékos - mozgássérült - értelmi akadályozott - Down szindróma - autizmussal élő, autizmus spektrumzavar - látássérült - hallássérült	Anyanyelvi kommunikáció
	1'	Házi feladat	A szereplő kiválasztásának oka és a vele kapcsolatos gondolatok megfogalmazása		Szociális és állampolgári kompetenciák Anyanyelvi kommunikáció
2.	10'	5.a. Beszélgetés Dóriról	Értelmi fogyatékossgal járó attitűd megismerése. Down szindróma jellegzetes jegyeinek megismerése Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.	- nehéz megértés - egyszerű kommunikáció - többletidő - csökkentett tananyag - más módszerek - sok érzékelésen alapuló tanulás, ismeretszerzés - Down szindróma	Anyanyelvi és kommunikáció kompetencia Matematikai készség
	10'	5.b.Fejtörő	Saját tapasztalat, benyomás szerzése	- empátia - egyszerűsítés - szemléltetés	Szociális kompetencia, Kognitív kompetencia

			Önmaga beleélése a másik helyzetébe Megtapasztalhatják, hogy az elvontabb gondolatok korlátozhatják a megértést, problémamegoldást. De a megfelelő módszerek segítségével, hogyan lehet számukra értelmezhetővé, megoldhatóvá tenni a feladatot.	-cselekedtetés -többsletidő	
	5'	Konklúzió (Gondolat buborék)	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- másság - elfogadás - képesség - kortárs - érdeklődési kör - együttműködés	Szociális és állampolgári kompetenciák Hatékony, önálló tanulás
	10'	6.aBeszélgetés Attiláról	Autizmus spektrum zavarral járó attitűd megismerése. Autizmus spektrum zavar jellegzetes jegyeinek megismerése Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.	-autizmus spektrum zavar - kommunikáció - szociális viselkedés -szenzoros feldolgozás zavara -rugalmas gondolkodás	Szociális kompetencia
	10'	6.b„Szó- szerint”	Szólások értelmezése	- szószerinti értelmezés - konkrét kommunikáció	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia

3.	10'	Autizmus spektrum zavarról ismeretek felelevenítése	(Erre akkor van szükség, ha nem dupla óra keretein belül valósul meg a 2. és a 3. óra)		Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia Kezdeményező és vállalkozói kompetencia
		6.c Kavalkád	Szenzoros túltelítődés megtapasztalása játékos formában	- szenzoros érzékenység - empátia	
	5'	Konklúzió (Gondolat buborék)	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- másság - elfogadás - képesség - kortárs - érdeklődési kör - együttműködés	Szociális és állampolgári kompetenciák Hatékony, önálló tanulás
	10'	7.a Beszélgetés Laciról	Látássérüléssel járó attitűd megismerése. Látássérülés jellegzetes jegyeinek megismerése Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.	- látássérülés - vakok, gyengénlátók - segédeszközök - közlekedés - kommunikáció	Szociális és állampolgári kompetenciák
	5'	7.b Titkos írás	Más érzékszervek szerepe az információszerezés kapcsán, tapintás útján való tájékozódás, információszerezés.	- Braille ABC - taktilis érzékelés - olvasás	Szociális és állampolgári kompetenciák, Anyanyelvi kompetencia
	5'	7.c Tapogató	Személyek, tárgyak felismerése tapintás útján	- taktilis érzékelés	Szociális kompetencia, Kognitív kompetencia, Praktikus kompetencia
	5'	7.d Megy a gőzös	A játék lehetőséget ad a látássérültek, vakok helyzetének megélésére.	- bizalom - hallás - taktilis érzékelés	Szociális kompetencia, Praktikus kompetencia,

			Hallás szerepe a tájékozódásban, információszerzésben. A kiszolgáltatottság érzésének megélésével segíteni a nézőpontváltást. Speciális igények figyelembe vételének tudatosítása.	-térbeli tájékozódás -csoport kohézió -együttműködés	Kezdeményező és vállalkozói kompetencia
	5'	Konklúzió (Gondolat buborék)	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- másság - elfogadás - képesség - kortárs - érdeklődési kör - együttműködés	Szociális és állampolgári kompetenciák Hatékony, önálló tanulás
4.	10'	8.aBeszélgetés Bencéről	Beszédfigyatekossággal járó attitűd megismerése. Beszédfigyatekosság jellegzetes jegyeinek megismerése Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.	-beszédfigyatekosság -kommunikációs nehézség -augmentatív kommunikáció -jelnyelv	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	20'	8.b. Boltos játék	A tanulók megismerhetik a kommunikáció egy nem verbális formáját.	- nonverbális kommunikáció - augmentatív kommunikáció	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	5'	8.c.Kártyamondat	A gondolatközlés non verbális eszközzel	- nonverbális kommunikáció - augmentatív kommunikáció	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	5'	8.d. Robotika	A tanulók felismerhetik, hogy ha valaki nehezen beszél, nem jelenti azt, hogy nem tud kommunikálni. Kommunikáció eszközei (kódoló, dekódoló, üzenet, csatorna...)	-kommunikációs nehézség -beszédprodukció -empátia	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia, Kezdeményező és vállalkozói kompetencia

			Közös nyelv ismerete.		
	5'	Konklúzió (Gondolat buborék)	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- másság - elfogadás - képesség - kortárs - érdeklődési kör - együttműködés	Szociális és állampolgári kompetenciák Hatékony, önálló tanulás
5.	10'	9.a Beszélgetés Hannáról	Hallássérüléssel járó attitűd megismerése. A hallássérülés jellegzetes jegyeinek megismerése Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.	- hallássérülés - siketek, nagyothallók - jelnyelv - hallókészülék	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	5'	9.b Név- jelölő	Jelnyelvvvel kapcsolatos ismeret	- jelnyelv	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	5'	9. c Szájról olvasás	Figyelem felhívása a helyes artikulációval, hogyan tudunk segíteni a nem halló társunkon. Fontos a közlések érthetősége, pontossága a hallássérültekkel való kommunikációban .	- artikuláció - gesztus, mimika - fontossága - nonverbális kommunikáció	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	5'	Konklúzió (Gondolat buborék)	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- másság - elfogadás - képesség - kortárs - érdeklődési kör - együttműködés	Szociális és állampolgári kompetenciák Hatékony, önálló tanulás
	10'	10. a Beszélgetés Marciról	Mozgássérüléssel járó attitűd megismerése. Mozgássérülés jellegzetes jegyeinek megismerése	-mozgássérülés -kerekesek -akadálymentesítés -segítségadás	Szociális és állampolgári kompetenciák

			Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.		
	5''	10. b Labirintus	Akadálymentes útvonal kiválasztása	- rámpa - akadálymentes	Szociális kompetencia, Vizuális készség
	5'	Akadálymentes iskola-tervezés	Milyen módszerrel fognak dolgozni, milyen eszközöket kell hozzanak a tanulók	- tervezés - akadálymentes	Szociális kompetencia, Vizuális készség, Kezdeményező és vállalkozói kompetencia
6.	40'	10. c Akadálymentes iskola	A tanulóknak a feladat által alkalma nyílik arra, hogy megfigyeljék milyen akadállyal találja szemben magát egy mozgáskorlátozott tanuló napi szinten. Megismerik az akadálymentesség egyes szempontjait.	- akadálymentesítés - rámpa - lift - küszöb - kapcsolók - mozgássérült mosdó - széles folyosók, ajtók - együtműködés	Szociális kompetencia, Vizuális készség, Kezdeményező és vállalkozói kompetencia
	5'	Konklúzió (Gondolat buborék)	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- másság - elfogadás - képesség - kortárs - érdeklődési kör - együtműködés	Szociális és állampolgári kompetenciák Hatékony, önálló tanulás
7.	10'	Gondolatok a 6 szereplőről	Ismétlés az elmúlt órákon feldolgozott fogyatékos csoportokról. Jellemző jegyeik felelevenítése, segítségadás lehetőségei, megfelelő befogadó környezet kialakítása.	- integráció - empátia - tolerancia - segítés - elfogadás	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia

			A fogyatékos emberek sajátos igényeinek közös végig gondolása, felelősségvállalás érzésének növelése		
	4'	11. ☺ / ☹	Megfelelő kifejezések tudatosítása	-korrekt kifejezések	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	6'	12. Kire jellemző?	Ismeretek rendezése	-segédeszközök -fogalmak	Szociális kompetencia Vizuális kompetencia
	5'	13. Keresztretjtvény	Ismeretek felelevenítése	-elfogadás: pozitív érzelmi odafordulás	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	10'	14. Mit jelent nekem?	Rajz az elfogadásról. Fogalom pontosítása Saját érzelem kifejezése.		Szociális kompetencia Vizuális kompetencia
	10'	15. Szóháló	Saját érzelem kifejezése egy szóban.		Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia

Óratervek

Feladat sorszáma	Idő	Feladat	Tevékenység leírása	Cél	Módszer	Munkaforma	Eszköz
1. óra							
	3'	Bevezető gondolatok	„A következő óráinkon olyan embertársainkról fogunk beszélgetni, akik valamilyen fogyatékossgal élnek. „ Irányított beszélgetés a másságról, fogyatékossgáról. - Mérd fel a tanulók előzetes ismereteit a téma kapcsán. - Milyen érzéseik vannak ezzel a témával kapcsolatban	Ráhangolódás, téma bevezetése, érdeklődés felkeltése, előzetes ismeretek felmérése, szociális érzékenység fejlesztése	Magyarázat, beszélgetés, irányított kérdések	Frontális	

			- Milyen érzéseik vannak, ha fogyatékkal élőkkel találkoznak (pl. sajnálat, félelem)				
1.	5'	Szelfi	A tanulók rajzolják le magukat a munkafüzetben erre kijelölt helyre, kiemelve jellemző tulajdonságaikat.	Énkép, önismeret, külső tulajdonságok, ismertető jegyek	Cselekedtetés	Egyéni munka	Munkafüzet, színes ceruza
2.	10'	Köreim	A tanulók alkossanak egy nagy kört. Azok a tanulók, akikre igaz az éppen elhangzott állítás, álljon a kör közepére. Álljon a kör közepére, aki: - szemüveges - hosszú a haja - szeplős - szereti a pizzát - szeret focizni - szívesen néz Disney Channelt - szeret táncolni - sok barátja van - csúfolták már valamiért - szereti az állatokat - ismer fogyatékossgal élő személyt - szívesen segít másoknak - stb.	Énkép, önismeret, azonosságok és különbségek felismerése	Cselekedtetés	Csoportos munka	
3.	6'	Ilyen vagyok	A tanulók összegyűjtik a külső és belső pozitív és negatív tulajdonságaikat. Irányított beszélgetés arról, hogy mindannyian mások vagyunk, mások az erősségeink és gyengeségeink. Minden tanuló írja le a munkafüzetbe a gondolatait.	Énkép, önismeret, azonosságok és különbségek felismerése, erősségeink és gyengeségeink	Cselekedtetés, beszélgetés és	Egyéni, frontális	Munkafüzet, ceruza

4.	'15	Ismerd meg	Olvassa fel a gyerekek történetét a tanulóknak. Egyeztessék közösen a tanári útmutató 1.sz mellékletben található képeken a gyermekek képét a fogyatékoság típusokkal. A tanulók vágják ki a tanulói munkafüzet 1. sz. mellékletét és ragasszák be a hozzájuk tartozó történetek fölé.	Fogyatékoság típusok megismerése konkrét példákon keresztül.	Felolvasás, cselekedtetés	Frontális	1..sz. melléklet képei olló, ragasztó
	'5	Konklúzió (Gondolat buborék)	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondlatbuborékba a Dórral kapcsolatosan elhangzottakból a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Harmadik évfolyamon osztályfokon, vagy ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	Összegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtetés, beszélgetés és	Egyéni, frontális	
	1'	Házi feladat	A tanulók írjanak 8-10 soros fogalmazást egy általuk választott gyermekről. Fogalmazza meg, miért őt választotta, miben hasonlít hozzá, ő szerint milyen nehézségekkel találkozik a mindennapjai során.	Empátia kialakítása, elgondolkodtatás	Cselekedtetés Fogalmazás írása	Házi feladat	munkafüzet

Feladat sorszáma	Idő	Feladat	Tevékenység leírása	Cél	Módszer	Munkaforma	Eszköz
2. óra							
			<i>Ajánlás a terem elrendezésére: a székeket körben elhelyezve, elegendő helyet hagyva az aktivizáló feladatoknak.</i>				
5. a.	10'	Dóri	Egy vállalkozó tanuló olvassa fel a Dóriról írt fogalmazását (házi feladat). Beszélgessen az osztály Dóriról. Ha szükséges, a pedagógus olvassa fel újra Dóri bemutatkozását. A beszélgetés során érintett témák: - értelmi fogyatékossgal élő emberek jellemzői (alacsonyabb intelligenciaszint, beszédértési nehézségek, nehezebb önkifejezés, naivitás, lassabb tanulási tempó...) - mi az a Down-szindróma? (23. kromoszómából 3 van (=kromoszóma rendellenesség), így születnek, mandula alakú szemek, jellegzetes arcvonások, átlagnál alacsonyabb intelligenciaszint, önállósági feladatokban támogatásra szorul - miben szorul támogatásra Dóri? (pl. önállóság, önkiszolgálás(vannak értelmi fogyatékossgal élő emberek, akik felnőttként kisebb segítséggel képesek önállóan élni, mások életük végéig támogatásra szorúlnak), tanulásban több idő biztosítása, lassabb tempó, több magyarázat, tevékenykedésen keresztüli tanítás, beszéd kiegészítése képekkel...)	Értelmi fogyatékossg megismerése szociális érzékenység fejlesztése	Beszélgetés, felolvasás, irányított kérdések, magyarázat	Frontális	Munkafüzet

			- milyen tulajdonságokon osztozik a tanulókkal?(szeret énekelni, főzni) - mi az a gyógypedagógiai iskola, kik járnak oda?				
5.b.	10'	Fejtörő	Olvassa fel a fejtörőt a tanulónak majd kapjanak egy percet a feladat önálló megoldására. Ne kapjanak először semmi segítséget, magyarázatot. Beszéljék meg a felmerülő nehézségeket (kevés idő, túl nehéz feladat), majd oldják meg közösen a feladatot eljátszva. <i>Négy túrázó a sötétben szeretne átkelni a szakadékon, de csak egy lámpájuk van. A függőhídon egyszerre két ember tud menni. Milyen sorrendbe menjenek át, ha a túrázóknak 1, 2, 3, és 4 percre van szükségük az átkeléshez és a leggyorsabban akarják leküzdeni az akadályt.</i> Megoldás: Az eljátszásnál a 4 túrázó kapjon 1-1 számkártyát, amely mutatja, hogy hány perc alatt érnek át. 1 és 2 két perc alatt megteszi a távot, 1 vissza megy, 3 és 4 négy perc alatt átmegy, 2 visszamegy, 1 és 2 két perc alatt ismét átér. Összesen 11 perc az átkelés. Vagy: 1 és 2 két perc alatt megteszi a távot, 1 vissza megy, 1 és 3 három perc	Empátia kialakítása, az értelmi fogyatékosággal élő tanulók nehézségeinek érzékeltetése, annak bemutatása, hogy a megfelelő támogatással több mindenre képesek vagyunk	Cselekedtetés, érzékeltetés, magyarázat	Egyéni munka, frontális	Munkafüzet, a tanári útmutató 2. számú melléklete, számos kártyák az eljátszáshoz 1,2,3,4

			alatt átér 1, visszamegy, 1 és 4 négy perc alatt ismét átér. Összesen 11 perc az átkelés.				
	'5	Konklúzió(Gondolat buborék)	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondolatbuborékba a Dórral kapcsolatosan elhangzottakból a számára legfontosabb gondolatot/gondolatokat. Harmadik évfolyamon, vagy ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	Összegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtetés és, beszélgetés	Egyéni, frontális	Munkafüzet, ceruza

6.a.	'10	Attila	Egy vállalkozó tanuló olvassa fel az Attiláról írt fogalmazását (házi feladat). Beszélgessen az osztály Attiláról. Ha szükséges, a pedagógus olvassa fel újra Attila bemutatkozását. A beszélgetés során érintett témák: - mi az autizmus? –így születnek, máshogy fejlődik az agyuk - milyen nehézségeik vannak? - o Kommunikációs, társas viselkedés pl.: nehezen barátkoznak, nehezen beszélgetnek, nehezen mérik fel mikor, kivel, miről lehet beszélni nem egyértelmű számukra, hogy egyes helyzetekben mi az elvárt viselkedés beszédértés nehézsége, szó szerint értelmezik a mondottakat, ez komoly frusztrációt okozhat érzelmeik kifejezésének és felismerésének nehézsége (de nem hiánya!) - o Rugalmas viselkedés szervezés pl. ragaszkodás a megszokotthoz pl. megszokott helye az osztályban, buszon, megszokott útvonal, napirend nehézség a hétköznapi önállósági feladatok lépéseinek megtervezésében pl. öltözés, fogmosás gyakran van egy kedvelt témájuk, amiről nagyon sokat tudnak - o Szenzoros túlérzékenység vagy alul érzékenység	Autizmus megismerése szociális érzékenység fejlesztése	Beszélgetés , felolvasás, irányított kérdések, magyarázat	Frontális	Munkafüzet
------	-----	---------------	--	--	---	-----------	------------

			pl. Érzékenyebben vagy éppen kevésbé reagál bizonyos hangokra, szagokra, ízekre, érintésre, fényekre - o Előfordulhat kiemelkedő tehetség pl. matematika, zene, rajzolás - Miben hasonlít a tanulókra (pl. érdeklődési területek)				
6. b.	10'	„Szó-szerint”	A munkafüzetben lévő képek és kifejezések párosítása önálló munkavégzéssel, majd közös ellenőrzés, megbeszélés. Az autizmussal élő személyek hajlamosak szó-szerint értelmezni az elhangzottakat, ezért fontos, hogy egyértelműen fogalmazzunk. A tanulók írjanak le önállóan is hasonló szólás/közmondásokat és magyarázatukat. pl. Feldobja a talpát. Szöveget ütött a fejébe. Béka nő a hasába.	Empátia kialakítása, egyértelmű kommunikáció szükségességének érzékeltetése	Cselekedtet és, magyarázat	Egyéni, frontális	munkafüzet
3.óra							
6. c.	10'	Kavalkád (Autizmus spektrum zavarról az ismeretek felelevenítése, amennyiben nem dupla keretben belül valósítják meg a 2. és 3. órát.)	A tanulók Alkossanak 5-6 fős csoportokat, történhet a saját választásuk, de a pedagógus által is, akár egy rövid csoportalakító játékkal is. A csoportokat alkotó tanulók szerepei: 1 fő hallgató 1 fő hírolvasó 1 fő világosító 1 fő hangmérnök 1 fő rendező 1 fő sűgő	Empátia kialakítása, szenzoros érzékenység és túltelítődés fogalmának megértése	Cselekedtet és, magyarázat, beszélgetés	Csoportos, frontális	tanári útmutató 3. sz. melléklet szövege zseblámpa, zajkeltő eszköz

			A hallgató leül egy székre. A hírolvasó felolvassa neki a szöveget. (Útmutató 1.sz. melléklet)A világosító közben zseblámpával villog, a hangmérnök zajong, a rendező mozgatja a karját, lábát, igazgatja a székben, a sűgő suttog a fűlébe. A hallgató mondja el, miről szűlt a szűveg. A hallgató tanuló ezáltal megtapasztalja, hogy az autizmussal élűket hogy el tudja árasztani a sok inger, ami űket éri. Nekik egy számunkra hétkűznapi helyzet pl. zajos osztályterem, bevásárló központ ilyen érzés lehet a szenzoros érzékenységbűből fakadóan. Kérdezze meg, hogyan érezték magukat a tanulűk a szituációban. Beszélgetsetek a szenzoros érzékenységrűl. űtleteljetek, mi segíthet, pl. zavarű ingerek csökkentése, kizárása, fűlvédű használata, nyugodt tanulási környezet, napszeműveg, fűldugű.				
	'5	Konklűziű(Gondolat buborék)	űsszegű gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafűzetben található gondolatbuborékba az Attilával kapcsolatosan elhangzottakbűl a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Harmadik évfolyamon, vagy ha a pedagűgus úgy íteli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	űsszegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyénű, frontális	Munkafűzet, ceruza
7.a	'10	Laci	Egy vállalkozű tanuló olvassa fel a Lacirűl írt fogalmazását (házi feladat). Beszélgetsen az osztály Lacirűl. Ha szűkséges, a pedagűgus olvassa fel újra	Látássérűlés megismerése, szociális érzékenység fejlesztése	Beszélgetés , felolvasás, irányított	Frontális	Munkafűzet

			a bemutatkozását. A beszélgetés során érintett témák: - kik a látássérültek? (vakok, gyengénlátók) - van, aki így születik/ születése után vakul meg, van, akinek az élete későbbi szakaszában romlik vagy veszik el a látása betegség vagy baleset következtében - miben szorulnak támogatásra? (közlekedés, önellátás- ezek megtanulhatók) - milyen segédeszközöket használnak? (fehérbot, vakvezető kutya) - segítségadás: közlekedés- megkérdezni, szükségük van-e segítségre. Engedjük, hogy a vállunkra tegyék a kezüket, jelezzük előre, ha lépcső, vagy útpadka jön. Mindent tegyünk vissza a pontos helyére, hogy megtalálják. A kék alapon sárga betűk a legjobban láthatóak egy gyengénlátó számára.		kérdések, magyarázat		
7.b.	'5	Titkos írás	Mutassa be a tanulóknak a Braille ABC-t. Minden tanuló írja le a munkafüzetbe a nevét az abc segítségével. Vigyen be gyógyszeres dobozokat, amin megtudják figyelni a Braille írást, ki tudják tapintani.	A látássérültek által használt ABC megismerése	Magyarázat, cselekedtet és	Frontális egyéni munka	Munkafüzet, gyógyszere s dobozok
7.c.	'5	Tapogató	Egy önként jelentkezőnek kössék be a szemét és hang alapján próbálja felismerni az osztálytársakat, tapintás	Empátia kialakítása	Cselekedtet és, beszélgetés	Frontális	Kendő, használati tárgyak

			útján a használati tárgyakat. Beszélgessenek arról, hogy a látássérültek a tapintási és hallási készségeikre tudnak támaszkodni.				
7.d.	'5	Megy a gőzös	A diákok álljanak fel és alkossanak egy hosszú sort, tegyék a kezüket az előttük álló vállára. Csukják be a szemüket, csak a leghátsó tanuló szeme maradjon nyitva. Az ő navigálásával tegyenek egy kört az osztályteremben. A játék után beszélgessenek, arról, hogyan érezték magukat a tanulók ebben a helyzetben.	Empátia kialakítása, tapasztalat szerzés	Cselekedtet és, beszélgetés	Csoportos frontális	
	'5	Konklúzió(Gondolat buborék)	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondolatbuborékba a Lacival kapcsolatosan elhangzottakból a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Harmadik évfolyamon, vagy ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	Összegzés, tanulás levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyéni frontális	Munkafüzet, ceruza
4.óra							
8.a.	10'	Bence	Egy vállalkozó tanuló olvassa fel a Bencéről írt fogalmazását (házi feladat). Beszélgessen az osztály Bencéről. Ha szükséges, a pedagógus olvassa fel újra a bemutatkozását. A beszélgetés során érintett témák: - kik a beszéd fogyatékosok (azok tekinthetők annak, akik egyáltalán nem beszélnek, vagy beszédük kíséretére szorul, ezért valamilyen más alternatív kommunikációt alkalmaznak)	Beszéd fogyatékosok jellemzőinek megismerése, szociális érzékenység fejlesztése	Beszélgetés, felolvasás, irányított kérdések, magyarázat	Frontális	Munkafüzet

			- milyen kommunikációt alkalmaznak: pl. kézjelek, képcserés kommunikáció (képek, szóképek), beszélő alkalmazások				
8.b.	20'	Boltos játék	Vágják ki a munkafüzet 2.számú mellékletében található kommunikációs kártyákat, párokat alkotva játszanak velük boltosat anélkül, hogy megszólalnának. Beszéljék meg a tapasztalatokat, illetve hogy képekkel nem tudjuk magunkat olyan választékosan kifejezni, beszűkül szókincsünk.	Képcserés kommunikáció kipróbálása	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyéni feladat, páros feladat, frontális	Munkafüzet tanulói 2. sz. melléklet, olló
8.c.	5'	Kártyamondat	Minden tanuló alkosson az előző feladat kommunikációs kártyáinak segítségével egy mondatot és ragassza be a munkafüzetbe.	Képcserés kommunikáció kipróbálása	Cselekedtet és	Egyéni	Munkafüzet tanulói 2. sz.melléklet ragasztó
8.d.	5'	Robotika	Beszélgessenek a tanulók párokban Robot Robi nyelvén, azután beszéljék meg közösen, hogyan érezték magukat közben: - mennyire volt nehéz? - milyen érzés, ha nem tudja folyékonyan kifejezni magát? Beszéljenek arról, ha ilyen emberrel találkozna fontos, hogy türelemmel kivárvák, amíg befejezi mondandóját.	Empátia kialakítása	Cselekedtet és	Páros feladat	Munkafüzet
	5'	Konklúzió (Gondolat buborék)	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondolatbuborékba a Bencével kapcsolatosan elhangzottakból a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat.	Összegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmazás a	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyéni frontális	Munkafüzet, ceruza

			Alacsonyabb osztályfokon, vagy ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.				
5.óra							
9.a.	10'	Hanna	Egy vállalkozó tanuló olvassa fel a Hannáról írt fogalmazását (házi feladat). Beszélgessen az osztály Hannáról. Ha szükséges, a pedagógus olvassa fel újra a bemutatkozását. A beszélgetés során érintett témák: - kik a hallássérültek? (ez egy gyűjtőfogalom. A siketeket és nagyothallókat egyaránt magába foglalja. A hallássérülésnek különböző fokai vannak.) - a süket vagy siket elnevezést használjuk inkább? A siket elnevezés kevésbé elterjedt, de maguk a siketek előnyben részesítik a sükettel szemben - mi segíti őket a hallásban, a beszéd megértésében? (nagyothallókat-hallókészülék, siketeket- jelnyelv, megfelelő artikuláció, szájról olvasás, testbeszéd) - hogyan lesz valaki hallássérült? (pl.örökletes, az anya terhessége alatt, vagy születés közben éri valami, betegség hatására, zajártalmak következményeként)	Ismeretek a hallássérültekkel kapcsolatban, szociális érzékenység fejlesztése	Cselekedtet és, beszélgetés irányított kérdésekkel	Frontális	Munkafüzet
9.b.	5'	Név- jelelő	A pedagógus a kézjeleket tartalmazó táblázat segítségével mutogassa el valamelyik tanuló keresztnévét. Amelyik tanuló felismeri a nevet, ő mutogat következőként az osztálynak.	Empátia, tapasztalatszerzés, megfigyelés	Cselekedtet és	Csoportos	Munkafüzet

9.c.	5'	Szájról olvasás	Alkossanak a tanulók két csoportot. Egy-egy tanuló vállalja a hallássérült szerepét. A többiek sorban szembe állnak velük. A „hallássérült tanulóknak” ki kell találnia, mit tátognak nekik társaik. Mindig a sorban elől álló tanuló tátog, majd a sor végére áll. Az a csapat nyer, amelyik egy perc alatt több szót talál el. Megadható, hogy a kitalálendő szavak milyen kategóriákat érintsenek. pl.:járművek, zöldségek, ruhadarabok, fiú-lány nevek stb. A játék után beszélgetsetek, hogy mire kellett figyelniük a szavak eltátogásakor (jó artikuláció, szembe fordulás, beszédtempó), mit tapasztaltak a hallássérült személyek szerepét játszóknak.	Empátia, tapasztalatszerzés	Cselekedtetés	Kiscsoportos	Időmérő eszköz pl. telefon
	5'	Konklúzió (Gondolat buborék)	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondolatbuborékba a Hannával kapcsolatosan elhangzottakból a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Alacsonyabb osztályfokon, vagy ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges	Összegzés, tanulás levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtetés, beszélgetés	Egyéni frontális	Munkafüzet, ceruza
10.a.	10'	Marci	Egy vállalkozó tanuló olvassa fel a Marciról írt fogalmazását (házi feladat). Beszélgetsen az osztály Marciról. Ha szükséges, a pedagógus olvassa fel újra a bemutatkozását. A beszélgetés során érintett témák: - hogy lesz valaki mozgássérült? Van aki így születik, mások baleset, vagy betegség következtében	Ismeretek a hallássérültekkel kapcsolatban, szociális érzékenység fejlesztése	Cselekedtetés, beszélgetés irányított kérdésekkel	Frontális	Munkafüzet

			-miben mások mint mi? mozgásuk korlátozott, nehezebben érzékelnek, más a hőérzetük, néha a beszédükre is kihat a sérülés. – miben okoz ez nehézséget? Nehézség a közlekedésben, öltözködésben, tisztálkodás bizonyos területeiben, étkezésben. A sérülés fajtájától és mértékétől függően. -hogyan segíthetünk? konkrét segítségadás, a környezet akadálymentesítése				
10.b.	5'	Labirintus	A labirintusban találják meg a tanulók a helyes útvonalat, amely elvezeti Marcit a cukrászdához. Figyeljék meg a tanulók, a labirintusban található jelek mit ábrázolnak és ezek közül melyek azok, amik segítik, vagy gátolják Marcit az előre jutásban. (rámpa, lift - segíti, lépcső – gátolja)	Megfigyelés, szabálytudat, empátia kialakítása	Cselekedtet és	Egyéni	Munkafüzet
10.c.	5'	Akadálymentes iskola- tervezés	Tervezzék meg, hogyan, milyen eszközökkel és anyagokkal fogják elkészíteni az akadálymentes iskola modelljét.	Tervezés	Cselekedtet és	Frontális	
6.óra							
	40'	Akadálymentes iskola	Járják körbe az iskolát, és írják össze, hogy mi okozna nehézséget Marcinak. Készítsék el az iskola akadálymentes makettjét. A következő szempontokra figyeljenek: - küszöb nélküli széles ajtók - megfelelő nagyságú lift - villanykapcsolók kézmagasságban - megfelelő szélességű tanulópad - széles folyosó - mozgássérült mosdó	Mozgássérültek mindennapi nehézségeinek megismerése, problémamegoldás	Cselekedtet és, megfigyelés, irányított kérdések	Csoportos	Olló, ragasztó, kartondoboz, színesceruza, színespapír

			- akadálymentesen megközelíthető közösségi terek				
	5'	Konklúzió (Gondolat - buborék)	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondlatbuborékba a Hannával kapcsolatosan elhangzottakból a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Harmadik évfolyamon, vagy ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges	Összegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmazás a	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyéni frontális	Munkafüzet, ceruza
7.óra							
	10'	Gondolatok a 6 szereplőről	Az előző órákon elhangzottak, tapasztaltak felelevenítése.	A fogyatékos emberek sajátos igényeinek közös végiggondolása, felelősségvállalás érzésének növelése			
11.	4'	☺ / ☹	A munkafüzetben felsorolt kifejezésekről döntsék el a tanulók, hogy megfelelő vagy kerülendő. Beszéljék meg közösen. Kerülendő: toloszékes, világtalan, süket, szellemi fogyatékos, nyomorék, sánta, béna, néma	A megfelelő terminológia használatának ösztönzése	Cselekedtet és, magyarázat	Egyéni, frontális	Munkafü- zet
12.	6'	Kire jellemző?	Ragasszák be a tanulók a munkafüzet 3.számú melléklet szóképeit a megfelelő helyre. Közös ellenőrzés.	Ismeretek rendszerezése	Cselekedtet és, magyarázat	Egyéni, frontális	Munkafüzet, olló, ragasztó, tanulói 3. sz.melléklet
13.	5'	Keresztrejtvény	Oldják meg a keresztrejtvényt, beszélgessenek az elfogadásról. <i>Egy rubrikába kerüljenek a kétjegyű mássalhangzók.</i>	Ismeretek felelevenítése	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyéni, frontális	Munkafüzet

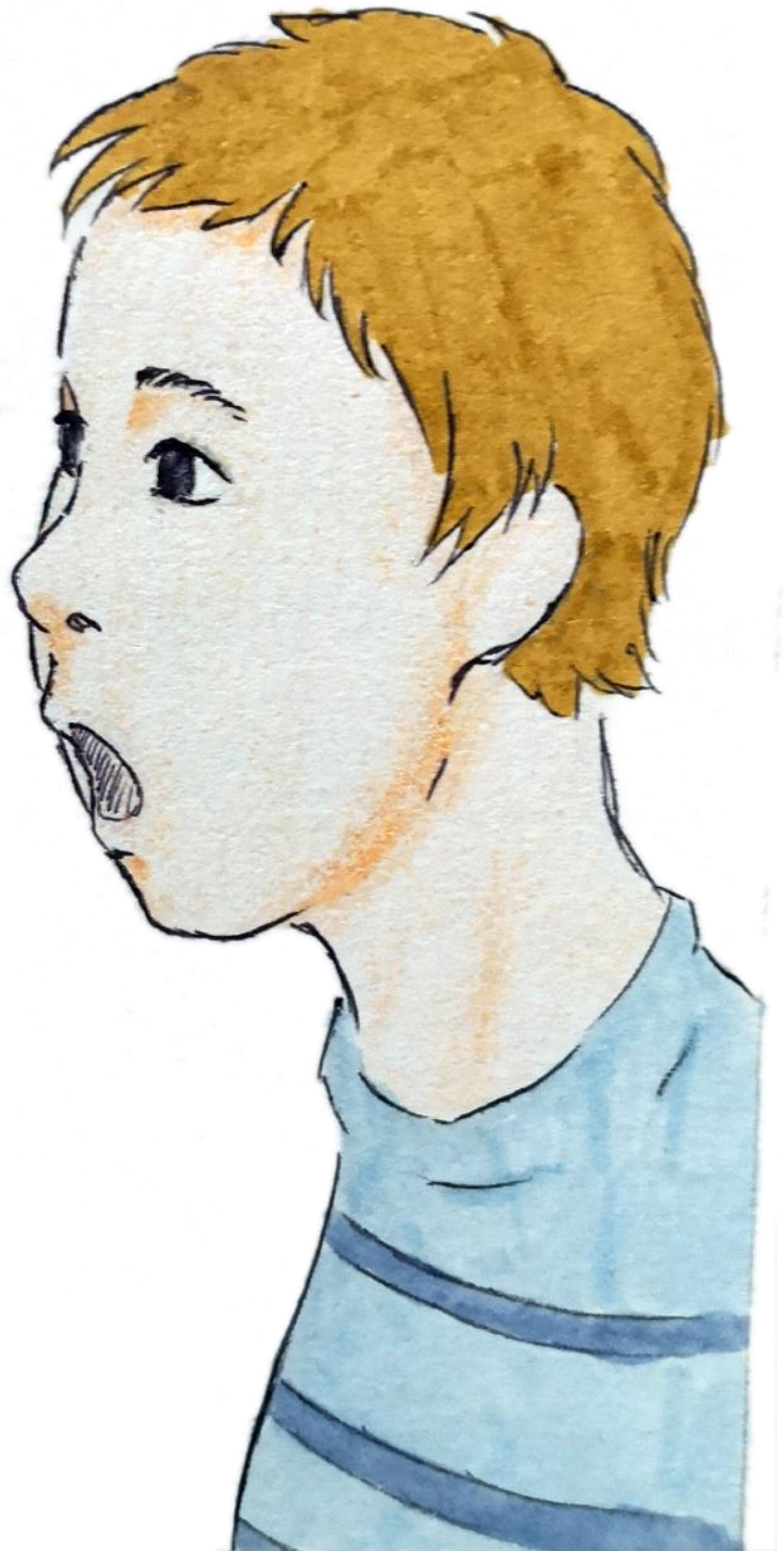
14.	5'	Mit jelent nekem?	Készítsenek a tanulók a munkafüzetükbe egy rajzot arról, mit jelent számukra az elfogadás, mi jut eszükbe erről a szóról.	Visszacsatolás Önkifejezés	Cselekedtet és	Egyéni	Munkafü- zet, színesce- ruza
15.	10'	Színháló	Az osztály körbe áll és körbe adogatnak egy gombolyagot, így pókhálót szőve, akihez a gombolyag kerül, mond egy szót, ami eszébe jut az elmúlt órákról.	Visszacsatolás Önkifejezés	Cselekedtet és	Csoportos	Gombolyag

Mellékletek

1. sz. melléklet













2. sz. melléklet
5.b feladathoz

1 perc	2 perc
3 perc	4 perc

3. sz. melléklet

6. c. feladathoz

A zsiráf

A zsiráf Afrikában élő emlős állat, a legmagasabb és a leghosszabb nyakú szárazföldi élőlény. Az emlős állatok közül a zsiráf alszik a legkevesebbet, napi 2 óra alvással is beéri. Akárcsak az egypúpú tevének, a zsiráfnak is van egy púp a hátán, és hosszú utat tud megtenni víz nélkül, az akácia levelekből álló lédús étrendjének köszönhetően. A zsiráf a nap legnagyobb részét evéssel tölti, 34 kg élelemre van szüksége naponta ahhoz, hogy fenntartsa hatalmas testét. Sűrű nyálat termel, ami megkönnyíti a tövisek lenyelését. A felnőtt zsiráf túl nagy a ragadozók számára, de a kicsinye áldozata lehet oroszlánoknak, leopárdoknak, hiénáknak.

1. Hol él a zsiráf?
2. Mivel tölti a legtöbb időt a zsiráf?
3. Melyik állathoz hasonlít a zsiráf?